

Afbeeldinge, en Nau-keurige Beschrijvinge van 't Leven en de Leere van
JEAN DE LABADIE:

Getrocken uyt verscheyde Fransche en Nederduytsche Schrijvers dezes tijts.

Gelijk de Kercke Christi tot allen tijden hare bittere vyanden heeft gehad, zo zietmen ook, dat'er nu in deze dagen eenige opstaen, die alle hare krachten inspannen om de lichtgeloovige te verleiden, en d'onvaste zielen achter haar henen te trekken: onder dewelcke niet weynig uytsteekt eenen JEAN DE LABADIE; een Man zo wel bekend in Vrankrijk en Nederlant, dat het schier onnodig schijnt om den Stempel van deze valsche Munt, tot iders waerschouwing, op 't papier te drucken. Doch op dat ook de Nakomelingen de copy van dit aanmerckelicke principaal ter hant komen mochte, zo hebben wy nodig geacht om aan de werelt niet alleen het Beeltenis, maer ook de Beschryving van het Leven en de Leere van dezen Nieuwen Sainct te vertoon: 'tWelk te klaarder blijcken zal, wanneer wy hem van stadt tot stadt achtervolgen, en beoogen met wat respect hy van d'een tot d'ander getogen is: waar toe wy alles in 't korte by een zullen trekken, wat ons in 't breede by verscheyde Schryvers dezes tijts is voorgekomen.

JEAN DE LABADIE dan is geboren in een vlek aan de riviere de Dordoigne, sijn vader was eerst een gering Soldaet, en is daar na tot Luytenant van een guarnisoen van 12. Of 15. man verkooren, leggende op het slot dier plaetse: Sijn Moeder Cibot genaemt was een gemeene burgers dochter. Doch hy 17. jaren oudt zijnde, heeft zich by het geselschap der Jesuïeten in Guienne begeven, en 12 of 15. jaren daar geweest hebbende, toonde hy door sijn eerste werkstuk hoe grooten Meester hy in 't bedriegen geworden was, dewyle hy die gaeuwe Vaders wist wijs te maken *dat hy onder 't gebedt verscheyde openbaringen hadde, en dat de H. Maagt zelve hem was verschenen etc.* Doch 't en duurde niet lang of de Vaders de Jesuïeten, door hun scherpe toesicht, bevonden dat deze was een man vol ydelheyt, geveynstheyt en opgeblasentheyt, zulks datze hem uyt haar gezelschap zochten te verdryven; tot welken eynde Pater Pitar, Provinciael van die order, na Romen aan den Generael heeft geschreven: doch Labadie lont ruyckende, hoopte sijn cassatie voor te komen, en verzocht verlof om van haar te mogen uytgaan; 't welk sy hem zeer gewillig toegelaten hebben, hopende zich alzo van desen last op 't bequaemste te ontlasten. Eer hy van haar vertrok bezocht hy sijn geboorte-plaats, daar hy een sijner vrienden, genaemt Pater Nicephoris, ontmoete, daar hy veel op vertroude; dezen heeft hy sijn voornemen van de Jesuïeten te verlaten geopenbaart, zeggende, *dat Godt hem elders anders en tot wat groots beriep, dat hy groote voornemens by hem hadde, en dat de Geest Godts hem inwendig aanporde om sijn evennaasten te helpen; en hier door verpligt was de Geest Godts te volgen waar 't hem beliefte.* Desen Pater was hier over zeer verwondert; want dewijle hy hem wel kende, geloofde hy dat dit zeer verre van hem was, en stelde hem voor *datmen alle geesten niet moest gelooven, maar haar beproeven ofze ook uyt Godt zijn, alzo hy in dezen licht konde bedrogen worden, en dat die gewaande Goddelicke inspiratie wel konde zijn een duyvelsche tentatie, &c.* Echter niet tegenstaende dezer raadt en vermaninge vertrok hy van de Jesuïeten, noch gout noch zilver noch eenig vrient by zich hebbende, als alleen een mooye Nicht, die hem verselde ook tot Geneven toe, van waar hy haar, op des Magistraats verzoek, te rugge heeft gesonden.

Na sijn uyttocht predikte hy in sijn geboorte plaats, maer zodanige dingen, dat veele eerlicke lieden daar dapper door ontsticht wierden: zulks dat het Parlement van Bordeaux hem verdagvaarde. Doch hy vluchte na PARYS, vergeselschap met eenen d' Abillion, die mede een verlopen Jesuïet uyt het zelve klooster was, die hy ergens onderwegen gevonden hadde.

Na eenig verblijf aldaar, maakte hy kennis met den Bisschop van Amiens, welcke hem ziende zonder eenig employ, en zonder middelen om te konnen leven, gaf hem een Canunnikschap in een van de kercken van AMIENS. Daar begon hy met d' Abillion het hoofd op te steken, en alle devote zielen te beroeren, verwerpende alles wat d' andre leeraars gedaan hadde. Strak quamen deze klachten aan den Bisschop; doch deze, Labadie voor een fijn man houdende, dacht dat het uyt haat en jalousie voortquam.

Doch Labadie vertrok na ABBEVILLE in Picardyen, daar hy en zijn macker een

grooten naem verkreegen; maar de Heer van Amiens wiert van veele eerlicke lieden overvloedig bericht vande alte groote gemeenschap die *Labadie* met een seker juffer voerde; en dat hy ook het Nonnen-klooster van St. Bernardus dikwils bezocht, daar hy met een Nonneken zo beestelicken discours gevoert had, dat sy zelve daar over klaagde: zulks dat hy Labadie meende te doen vangen: doch hy hier iets van merkende, vloodt door Parijs na PORT ROYAAL, daar hy den Heer Drihol den tweeden Eertsdiaken van Bazas, en den Heer la Bronche ontmoete, in welker gezelschap en op wiens kosten, hy reysde na BAZAS, en aldaar zijnde liet zich *St. Nicolaes* noemen, vreezende door syn eygen naam bekent te worden, dewijl dit dicht by Bordeaux leyt, alwaer hy wist datze niet veel goets met hem in 't zin hadden. Hier predikte hy dikwils, en bezocht vry wat veel het gezelschap van St. Ursel, daar hy 5. a 6. van deze dochters met sijn raser-ny zeer verwarde. Hier wilde hy het volmaakt hebben, sy en moesten niets doen zonder te gevoelen een inwendige krachtige roeping des H. Geests, 't geen haar menigmaal van haar gewone Godtsdienst afhield. Waar over by Monsr. Van Bazas geklaagt, en hy stil gewaarschouwt zijnde, nam weder de vlucht, en quam te THOLOEZE, alwaar hy hem by den Bisschop, die nergens van wist, zo schoon voordeed, dat hy meynde een gewenschte Arbeyder in den Wijngaart des Heeren gekregen te hebben, hem vryheyt gevende om alle Kerckendiensten te Tholoeze en te Pibrak te oefenen. Hier gaf hem de Heer Montchal de directie over een convent; doch hy verdorf alle deze Nonnekens schandelijk, dewyle hy, als een vuulen Adamijt, moeder naekt predikte voor haar die sijne naakte toehoorders waren. Doch merckende dat dit ontdekt was, vluchte hy zeer verbaest tot een sijner vrienden die een mijl van Tholoeze woonde; welke hem in een koffer gesloten op een ezel wechvoerde, waar door hy aldus de handen van den Provoost weder is ontkomen, die met een gerecht dienaars hem kort op de hielen volgde.

Na deze voorval sworf hy een wijle tijts her-om, tot hy eyndelik quam by eenen Pater Blanchard, zijnde een Carmeliter Munnik, en de Opperste van de Hermitagie van GRAVILLE in Bazas: deze, betovert zijnde door sijn fijne tong en gelaat, ont-fing hem zeer blijdelik, als een groot dienaar Godts; tegen dewelcke zich Labadie veynsde, dat hy zich van 't gewoel des werelts ontslaen wilde, en mede genegen was een Hermiet te worden, treckende alzo zelf in 't jaar 1650 het Carmeliter kleet aan, en veranderde sijn naam in *Ian van Iesus Christus*. In 't aantrecken van dit kleedt vertoonde hy wonderlicke grillen, en zeyde, *dat hy, in 't aanvaarden van 't zelve, als of 't Elias mantel was, ook sijnen Geest ontfangen hadde: en dat Godt wilde dat hy onder het zelve het Koninkrijk der genade voor het eynde des werelts oprichten zoude; en dat Iesus Christus hem verzekert hadde dat het in't jaar 1666. zoude voortgank hebben etc.* Waar by hy een lam hem leerde navolgen, en zeyde, *dat hy een tweede Sint Ian was.* En niet lang in deze Hermitagie geweest hebbende, begon hy terstont den meester te spelen, en zocht den ouden Pater Blanchard de voet te lichten, en Pater Silvester in sijn plaats te krijgen, 't welk sijn glants geweldig begon te benevelen. Hier van daan schreef hy aan twee broeders van de Hermitagie van Agen, haar nodigende om onder het gezelschap sijner 12. discipelen te wezen, haar verzekerende datze den Geest Christi en die van Johannes den Dooper hebben zouden: En zo ras deze tot hem quamen, blies hy op haar, zeggende, *Ontfangt den heyligen Geest.* 't gene hy ook aan de broederen van Graville dede; en pleegde diergelijcke grillen met menigten in deze Hermitagie.

Maar als de heer Samuel Martineau, Bisschop van Bazas, door geloofweerdige lieden verstont dat Labadie aldaar was, quam hy gewapender hant om hem te vangen; maar dezen vos hier van lucht krygende, schudde sijn Carmeliter kleet uyt, en trok sijn voorgaande gewaadt heymelik aan, en vluchte alzo in allerijl vier mylen van daar, by zeker gereformeerde Heer, op sijn kasteel, alwaar hy belijdenis vande Gerformeerde Godsdienst dede; en zich weder van hair, kleederen, en naam van *St. Marten* verandert hebbende, vluchte voorts na MONTAUBAN als een verzekerde plaats voor hem; alwaar hy eerst ontrent twee jaren profilter woonde; doch is daar naar 1662. aldaar tot predicant beroepen, in welken dienst hy by na vijf jaren gecontinueert heeft; doch zaaide zo veel appelen van twist in die Kerk, datter twee partyen geformeert wierden, waar van het den eenen hielt met de Labadie, en d' ander met sijn mede-predikant Monsr. Arbussi: makende alzo een groote verdeelthet onder de gemeente. Ja de-

zen haat en twist is tusschen hun beyde zo aangegroeit en eyndelik zo uytgeborsten, dat sy op het Sinode van Mauvasin en Causade zijn hantgemeen geworden; waar in hy van meening was Monsr. Arbussi te vermoorden, gelijk zulks ook geschiet zoude hebben, indien des Koninks Commissaris het zelve niet verhindert hadde. Zulks dat Labadie van den Koning op ontboden is geworden: doch hy, wel denckende wat hem nakende was, trok, in plaats van daar na toe te gaan, na ORANJE.

Hoe hy het te Oranje gemaakt heeft in min als 2. jaren, kan Mevrouw de Princesse Douagire, en den Heer van Zuilichem getuygen: welcke bekennen zullen dat hy oorzaak is dat Oranje van den Koning van Vrankrijk zo deerlik mishandelt is geworden. Waarom het geen wonder is dat den gemelten Heere van Zuilichem zo een schoon eer-vers voor Labadie, en zo vriendeliken verzoek aan d'E: Juffrou Schuurmans geschreven heeft.

Dus is Labadie dan gekomen te GENEVEN, alwaer hy ontrent 7. jaren gebleven is; zeer veel twist en onlust in Kerk en Politie verwekkende, door dien hy zich zeer iverig bemoeyde met vuyle kuyperyen om Magistraats personen te avanceren en andere te declineren, hoewel hy zelve dagelijks zeer hevig daar tegen predikte: toonende also dat hy was een man vol ydelheyt en geveynstheyt, en die daar-en-boven door een hovaardigen Geest niet weynig is aangeblazen geworden, gelijk daar van getuygen alle de gene die te Geneven in sijn Cabinet geweest zijn, dewyle die aldaar gesien hebben het Conterfeytsel van Jean de Labadie, boven wiens hoofd een duyve, als willende den Heyligen Geest verbeelden, geschildert was, met dese woorden uyt Jesa. 6 I. *De Geest des Heeren is op my.* 't Welk als zeker jong Proponent uyt Hollant wat nau begluurde, vraagde Labadie, *of hy wel zag na wien dit gedaan was?* Waar op hy antwoorde, *Het is het Conterfeytsel van Mohamet.* Doch Labadie zeyde, *Neen, het is het mijne.* waar op de

Proponent hervatte, *Ik zou dat niet gedacht hebben, dewijl ik ooit eenig ydel mensch, als Mahomed, met een duif hebbe zien nytschilderen.* Maar in plaats van de Geest des Heeren, schijnt de geest van verwarring in hem gedaalt te zijn, dewyle hy te Geneven zo veel twist en oproer verwekte, dat de gemeente aldaar te samen liep, en wilde de deur van de Kerk onder de voet loopen. Zulks dat Politique en Kerckelijcke zeer blijde waren, als sy verstonden dat hy te Middelburg beroepen wiert, en sy dezen geveynsden Prediker zo gemakkelik konden loozen. En hy wel wetende wat hert sy hem toedroegen, was niet min verheugt, niet tegenstaende hy die groote en florisante gemeente van Geneven in die kleyne van Middelburg verwisselde, daar pas 5 a 600 ledematen gevonden worden. Doch sijn grootste blijtschap was, om dat hy in een lant soude komen daar hy sijn gevoelen van 't duysentjarige Rijk Christi en sijner Heyligen op aarden, uyt de borst soude mogen prediken. En 't geschiede ook als hy pas in Hollant was overgekomen, eer hy noch te Middelburg bevestigd was, dat hy zo te *Amsterdam, Utrecht, Leyden* en *Haarlem* toonde wat in sijn boezem stak: dewyle hy aldaar datelik sijn gevoelen van 't Rijcke Christi en sijner Heyligen hier op aarden, zeer hevig voorstelde; makende daar nevens Doop formulieren uyt sijn hoofd, en de luyden afvragende en doende beloven datmen hier in de Kercken noyt gewoon is.

Doch aldus een korten tijt van stadt tot stadt predikende, is eyndelik na veel stribbeling in 't jaar 1666. te MIDDELBURG bevestigd. En daar staande, verwekte hy terstont zeer groote onlusten in alle de Walsche Kercken en Sinoden; door die hy in geenen deele de gewoonlicke Confessie der Nederlantsche Kercken onderteecken wilde; en openbaarlik smaalde en beschimpte diversche Godtzalige Predikanten, houdende Consistorie op sijn eygen handt, in absentie en buyten kennis van sijn Collega, schrijvende en predikende dagelijks zeer hevig van sijn nieu gevoelen van 't Rijcke Christi, tegens sijn solemnele beloften, stichtende daar en-boven een gedeformeert klooster, daar sijn aanhang in dit gevoelen exerceerde, zeer arbeydende om die secte voort te setten en grooter anhang te verkrijgen; sprekende by deselve zeer gering en veracht vande gewoonlicke Sondags-predicatie, zeggende openbaarlik, *Ik achte een uur van onse familiare exercitien meer als de Zondagpredicatie, ja meer dan alle predicatien van een heele week.* Sulks dat het zo verre liep dat hy aangeklaagt en geroepen wiert voor verscheyde Sinoden om van sijn leer en doen rekenschap te geven; welcker dans hy menigmaal door geveinst ziek wesen, en dikwils door schoone woorden en goede beloften, ontsprongen is. Doch naderhant van 't Sinode wat harder aangetast en van veele vuiligheden en openbare leugenen, en 't breken sijner beloften &c. beschuldigt zijnde, is hem belast dat hy zich zoude onthouden te prediken tegens de Belijdenis der Gereformeerde Kercken in Nederlant, en geen boecken te laten drucken zonder verzocht verlof, en daar nevens zich te wachten nopende sijn gevoelen van 't Rijcke Christi voor te dragen. Doch hy zulks niet achtende, heeft openbaarlik gespot met alle Classen en Sinoden, contrarie doende dan sy hem bevolen hadden, toonende dat hy op niemant en paste als op sijn zelfs, als genoegh wetende wat hy te doen of te laten

hadde, zeggende en schryvende openbaarlik, *dat hy zich liever het hoofd wilde laten afbacken, als dat hy de Geloofsbelijdenis der Gereformeerde Kercken zoude onderteekenen &c.* Zo dat het eindelijk, na veele vriendelijke waarschouwingen, en trouwhertige vermaningen, zo van Predikanten als Magistraats-persoonen, zo verre gekomen is, dat Monsr. De Labadie om sijne rebellien, gesuspendeert is van 't H. Avontmaal des Heeren, en van alle bedieningen des H. Predik-ampts door gantsch Nederlandt. En terwijl hy aldus de kercken ontroerde, liet hy niet na sijne Exercitien, die hy hoogh roemde, dageliks te continueren, waar in hy veele gemoederen op-hitste en gaande maakte tegen de Kerk, ook sijne discipelen de handen opleggende en uytzendende in alle Provincien, om dit quade zaat over al te zaeyen; onderwylen de sijne zeer vermanende tot nieuwe Heyligheyt des levens, tot gemeenschap der goederen, tot aflegginge van alle hovaardy, en omhangzelen van gout, peerlen, pendanten &c. daar hy iverig en schijn-heylik zo lang op aan hiel, tot hy eyndelik die in sijn geweld hadde bekomen. Gelijk hy zelfs voor d' E: Kercken-raadt bekent heeft, dat hy een paar peerlen van seker vrou afgepraat hadde, om die quansuis aan den armen te geven, die nochtans in sijn zak gesteken hadde. Gelijk ook doenmaals de overgewonne Pendanten mede tevoorschijn quamen. Geen wonder, want deselve dienden tot starcke zuilen om 't gebou van dit nieuwe klooster staande te houden: en zonder deze en zoude die moye Juffrou, de Gouvernante van 't convent, het ordinaris onthaal aan Monsr. De Labadie niet hebben kunnen toebrengen; gelijk sy altijd, zo lange hy te Middelburg was, gedaen heeft, zijnde 's morgens vroeg een soopjen of een Spaansche wijntje, ten 8. of 9. uren een bequamen ontbijt, en des middags een goet gerecht, nevens eenige glazen wijn; en des namiddags ten 4. of 5. uren een collatie op sijn Frans met een glas wijn of twee, en 's avonds wederom een goeden disch als des middags, doch alle maaltyden wat versch en wat byzonders. Zo dat sijne discipelen altijd de restanten van sijne E: verorberden, of andersins zich met geringe spijs als erweten, bonen, wortelen &c. behielpen; hoewel hy voorgaf datmen aldaar zonder onderscheyt alles gemeen hadde. Doch de tijt ontdekte alles. Gelijk die ook tevoorschijn gebracht heeft, hoe hy te Middelburg zeker jongeling, die in sijn huys gestorven was, stillekens aldaar in het Tuyntje begraven hadde; So dat de Grave-makers en Begrafenisbidders hem hier over proces aandeden, en dit sijn doen van de Magistraat ook niet wel opgenomen is geworden. Doch indien wy alles verhalen zouden wat van hem aanmerckens weerdig binnen Middelburg is voorgevallen, gewis wy zouden stoffe vinden om een heel boek daar van te beschrijven. Maar dewyle wy voorgenomen hebben, niet als dit blad papier te vervullen, zullen wy veele dingen overslaan, en ook Uytrecht aan de zyde te laten leggen, niet verhalende hoe grooten onlust hy sijn Ed: de Heer Professor en Predikant *Wolzoge* aangedaan heeft, veele papieren met kleine geleertheyt en groot bitterheyt bekladdende; maar zullen overtreden tot sijne komste t' Amsterdam.

't Is dan zulks, als Labadie zag dat hy van Franschen, Zeeuwen en Utrechtsche zeer gehaat was, zo is hy komen zacken in den zachten schoot van AMSTERDAM, wetende dat dese een groote voedster van veel schoone, rijke en nieuwsgierige Juffrouwen is, alwaar hy sich ter neder geset en sijn netten uytgespreyt heeft, queeckende een groote vergadering die meest uyt vrou-lieden was bestaande, waar onder veele van frajen aansien en goede zedigheit waren. Hier leefde hy na sijn hertenlust, dewijl sijn haan hier alleenig Koning kraaide: hier stelde hy gewisse dagen en stonden van heimelicke Exercitie in; ruckende van alle einden der stadt de volcken by malkander; predikende zeer hevig als te voren van 't Rijke Christi en sijner Heyligen op aerden,

van een nieuwe Reformatie, en bysondere heiligheit des levens, aflegginge van alle hovaardige kleedinge, item van gout, peerlen, diamanten, &c. scheldende seer op het houden van gewoonlicke Sinoden, en op 't leven van alle Predikanten en Proponenten, zeggende dat deselve niet zijn als Buyk-dienaars, grijpende Wolven, schijnheilige Farizeen, Valsarisen of Bedriegers, die de Sacramenten geweld aandoen, deselve uytdeedende aan honden en swijnen, slaande also de stempel van dien grooten Koning op een valsche munte: zulks dat een ider die een recht Christen wilde worden, sich moest afzonderen van die verleydende Predikers, en geen Avontmaal met haar of hare Ledematen houden, also hy anders hare zonden deelachtig zoude worden, &c. noemende de Kerk, een Babilon, en een Sinagoge des Satans. 't Welk Labadie en sijne discipelen niet alleenig vry uyt de borst bestonden te leeren, maar selfs ook in gedrukte boecken te kennen gaven: Zo dat hun ook dese maniere van Exercitie door de Magistraat seer scherpelick is verboden geworden, daar echter Labadie noch de sijne weinig op pasten, houdende noch vergaderinge als te voren, hoewel een weinig bedektelicker.

Doch wy zullen kortelik van de Leere tot het Leven van deze heyligen Vader eens overtreden, op dat also gesien mach worden hoe 't een met het ander komt te accorderen.

Sijne huyshoudinge dan t' Amsterdam bestont uyt een party jonge en eenige bedaagde Juffrouwen, als mede eenige weinige geringe vrouws-persoonen, daar nevens verscheyde mans-personen van 18. a 20. jaren, en 3. a 4. die wat ouder waren; deze ver-

ordineerde hy ider sijn werk: de geringste jongelingen stelde hy aan het copieren sijner brieven, die hy in groot getal over al aan sijne lieve Zusters sondt, deselve zeer vriendelik pluymstrijckende, en zich heilig en nedrig houdende: Andere gebruykte hy tot het oversetten sijner boecken en schriften; andere tot het onderwijsen der jonge kinderen; andere tot het lettersetten en drucken op sijne druckerije, dien hy tot dienst van hem en de sijne zelfs opgeset en onderhouden heeft. De Iuffrouwen en andere vrouwspersonen [waar van eenige haar mans, andere haar ouders afgegaan zijn, van hem geleert zijnde alles te verlaten om dus Christum te volgen] hadde ook in dit klooster ider haar werk: d' eene, zijnde een jong schoon meisje, paste op het maken van 't bedde van dees ouden Pater, d' andre op 't bezorgen en benajen sijner kleederen, en andere op 't linnen, andere by beurten op de keucken, andere alleen om op hem te passen, op dat hy alle morgen op sijn bequamen tijt mochte ontfangen sijn Spaansche wijn of Ipocras, en een korten tijt daar naar sijn schape-nat met kruiden gekookt, of verssche kalkoens-eyeren, of pottagiesop, dat smakelik en krachtig is om 't hert te versterken en sijn gesontheit t' onderhouden. Doch gelijk dese vriendelijke Iuffrouwen zeer zorgvuldig op haar Paterken pasten, zo zocht hy haar wederom een soete mont en prefervatyf voor de quade lucht te geven, hebbende tot dien einde een kasje met alderhande Confituren, en dubbel-gedistilleerde wateren, die hem van eenige Iuffrouwen uyt den Haag en Amsterdam toegezonden waren. Als 't daar na later geworden, en de tijt tot het middag-maal gekomen was, wierden' er twee tafels gedekt, aan welcker eene saten ontrent 25. personen, te weten, Labadie aan 't hoog-einde, en aan sijn rechterhant Iuffrou Schurmans; ter lincker P. Yvon met sijn soortgelijke, nevens eenige bedaagde en jonge Iuffrouwen. En waarlik in sijn daagliksche Exerctie vermaande hy ider seer tot soberheit in maaltijden en kleedingen, en tot mede-deelsaamheit aan den armen; maar op sijn tafel zag men niet als 't gene op den disch van den rijcken Vrek, of op een bruiloft van lieden van staat konde geschapt worden: zijnde, na gelegenheit, versien met alderhande gestooft en gebraden vleesch, item met kalkoenen, hoenders, duiven, poelet fricassé, sneppen, en alderhande kleingebeent; ja tot taarten, pasteyen, abrikozen, druiven, pruimen en alle ooft incluis; en altijt iets daar den dronk wel op smaken mochte; 't welk dan altijt met Rijsche of Fransche wijn, na iders lust, bedropen wiert. Hier sagmen de Iuffers menigmaal den ouden Vader kussen, die dan wederom met liefkosingen van hem ontmoet wierden. Doch het kussen, hantjes-strelen, lacchen en boerten is by hun alle seer gemeen, en geschiet uit devotie, om also de Christelicke broeder- en zusterschap t'onderhouden; 't welk niet te onaan-genamer moet zijn, als het geschiet aan bevallige Iuffrouwen, die verçiert zijn met een blancke hals vol vette kreucken, alwaar door 't omgekrulde neerstik de ronde boezem gesien kan worden; gelijk desulcke aldaer, by toeval, aan sommige lieden zijn voorgekomen. Hier aan tafel warens dus ruym 3. uren: ider by brengende alle kluchten, quacken en boeterijen die tot vermaak en om te lacch en gedijen konde. Zo dat men geen onderscheit tusschen hare maaltijt en een aansienlicke bruiloft konde vinden, als alleen datter geen bruit en bruidegom was, dewijle hy een groot verachter vanden huwelijken staat is. Doch aan de tweede tafel was het so breed niet, hoewel Labadie altijt van de broederlicke gemeenschap der goederen predikte: want aan deselve saten de gene die den dienst en arbeyt in 't huis waar namen, welcke weinig anders als gemeene spijs nuttigden, en somtijts wat overschot van Labadies tafel, ja dikwils haar ook behelpende alleen met boter en broot, nimmermeer wijn toekrijgende. Naar het houden der maaltijt ging vader Labadie veeltijts met een of twee Iuffrouwen alleenig in een kamer, 't zy om wat te praten, of om andre devotie, die elk niet sien mocht, te plegen. Ook somtijts van tafel komende gingen sy haar vermaken door 't uytvaren met een schuytje in 't Y, of den Amstel, alwaarze van de discipelen alsdan overal na haar believen geroeit wierden. Ook gingen sy dikmaals haar vermaken in een weyde een uurtjen van Uytrecht gelegen, alwaar sy dan met dien goeden Vader sich verlustigden in 't danssen, loopen, huppelen, springen, ider om 't best, en om 't hardst. 't Is gebeurt dat Labadie, op dit weylant komende, seyde: *Laat ons nu het aartrijk bezitten, want alles is voor de heylige; de boozxe hebben' er geen deel aan. Och de heylige, die als gy-lieden gelooven in 't Rijcke Christi, zullen het alles, van die tijt af, na haar wensch hebben; alles zal het hare zijn, want sy sullen 't aartrijk beërven. Och mijn broeders, laat ons nu beginnen het Rijcke Christi, en laten ny ons nu dienen van die zuivere creaturen.* En dit nauiliks geseght hebbende, danste *de Labadie*, en geboodt aan d' andre dat sy mede

danssen souden. Ziet hier hoe de heiligheit in desen man uytblinkt! Even so krachtig alsse ook gesien wiert in sijn Bisschop Schlüter, wanneer hy, weinig uren nae 't houden des Avontmaals, voor 't Rijnsche wijnvat droncken gevonden wiert. Welcke Schlüter met Yvon en Menuret by hem geacht zijn voor wedergeboorne die niet en sondigen, en die hy houdt om de lieden van sijn factie in alle steden te verstercken, en een plaats te soecken die bequaam mochte zijn om een Colonie op te richten. Tot desen einde had hy, t' Amsterdam zijnde, voorgenomen om Yvon in Vlaanderen, en Menuret elders heen te senden; waar toe Menuret met sijn reisbroeder op sijn ruyters al gekleet waren: doch een hooger macht verhinderde dit voornemen; want 4. of 5. dagen voor hun vertrek was Menuret des avonts seer bedroeft, en den volgenden middag aan tafel sittende, wiert hy met een dulle sinneloosheit bevangen, so dat hy met een furie opvloog, kloppende met sijn mes op schotels en tafelborden, roepende: *Ik ben 't, ik hebbe de macht, en ik sal 't wesen:* waarop hy terstont van 5. a 6. gegrepen, en in Labadies kamer is gebracht geworden, die hem de mont gesloten en de voet op de borst gezet heeft, zeggende, *Gaat uyt Satam:* doch dien Geest hem niet gehoorsamende, bleef Menuret eenige dagen in dien stant, waar in hy van Labadie menigmaal besocht en deerlik geslagen is geworden, hem de mondt toe-houdende met een servet, op dat geen bureu, of die in huys quamen, sijn schreeuwen hooren souden; hem doende spysigen niet anders als met roggenbroot en water, en dat noch veel minder als hy van nooden hadde; hem daar nevens ook dikwils kinnebakslagen gevende, hem doende t' elckens vasten, en met roeden geesselen; ja eenige dagen hem aan handen en voeten met een pek-tou bindende, hem also op de vloer latende leggen. In dese zinneloosheit scholt en schimpte Menuret seer fel op Labadie, die hem eindelijk de mont stopte met een schoenmakers garen-bal, en daar na een linnen doek om 't hoofd liet naejen, daar alleen gaten voor neus en oogen in waren, hem also met deselve het geluit van 't schreeuwen belettende; 'twelck hem eens het ademhalen so verhindert hadde, dat alle omstaanders meenden dat hy den geest gaf: doch in desen toestand noch eenige dagen levende, is eyndelijk gestorven, sonder datter enig Doctor of medicyne gebruykt is; niet soeckende dat dit voorval by iemant bekend soude worden, waaromme sy hem ook stillekens, buiten iemants weten, begraven hebben. In dese selve tijt wiert Yvon mede van gelijke sinneloosheit bevangen, doch is kort daar aan wederom herstelt geworden.

En schoon alle dese dingen door de tijt zijn openbaar geworden, nochtans zijnder vele door de fulpe tong van *Labadie* so betovert, datse haar geheel aan hem hebbê overgegeevê; verkopende hun huizen, juwelen, schilderyen, porceleinen &c. en 't gelt des selven aan de voeten van desen Apostel leggende; waar door hy een grooten schat by een geschraapt heeft, latende niemant onder de sijne iets behouden, selfs tot het geringste toe, veranderende de silvere hair-naalden, in kopere, de silvere knopen in tinne of haire, en so alles naar advenant: tonende also dat hy seer met de geltsucht gequelt is, 't welk ook bleek aan de aalmoes van 20. ducarons, die hy voor d' arme weeskens der Walsche Gemeente te Middelburg ontfingh, waar van hy'er maar 10. uitgereikt, en d' andere 10. voor sich behouden heeft; niet tegenstaande datter meer gelts van alle oorden inquam als hy eenigsins van nooden hadde. Hierom bemint hy veel meer de Juffrouwen als de Manspersoonen, dewyle die hem veel toesenden, en vry mildadiger gevonden worden: ook bevint hy dat dese veel eer door een vrindelik gelaat tot sijn gevoelen te trecken en te betoveren zijn als d' andere, gelijk uyt sijn aanhang blijkt, die meest uyt vrouwlieden is bestaende; die hy ook so weet te lief kosen en te pluymstrijcken, datmen niet en twijffelt of dit moet de grootste studie van dit Paterken wesen.

Echter gelijk eenige Lichtgeloovigen door dit schoon gelaat zijn afgetrocken, zo zijn nochtans de Voorzichtige door 't voorverhaalde dapper afgeschrikt geworden, en Labadie ziende dat hy t' Amsterdam mede begonde bekend te worden en te stincken, is met eenige van de sijne naar HEREFORDE vertrocken; van waar verscheyde geruchten, van sijn kleynen aanzien aldaar, tot ons afgekomen zijn: doch dewijle wy van hem niets vertonen, als het gene andere Schryvers van hem alrede getuygt hebben, en onzes wetens niemant iets van indruk tevoorschijn gebracht heeft, zullen wy mede swygen, en zulks aan de Tijt, die de baarmoeder van alles is, bevolen laten; makende also van onze korte Beschrijvinge een